

DAN Marțian (23 noiembrie 1935, Remetea, Bihor – 8 martie 2002, Lisabona) – istoric, profesor universitar; în iunie 1990 era unul din liderii F.S.N. și conducătorul formal al lucrărilor Adunării Deputaților, în locul decanului de vârstă, Rene Radu Policrat, aflat în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile legale¹

Tipologic, D.M. făcea parte din grupul foștilor demnitari comuniști marginalizați într-un fel sau altul spre finalul regimului², care după 1989 au alcătuit nucleul de forță al puterii.

Practic, în cazul său, cariera politică o umbrește pe cea profesională. Provenit dintr-o familie de țărani mijlocași, a fost trimis în 1950 să urmeze Școala medie tehnică de cooperatie din Oradea, pe care a terminat-o în 1954. Încă din școală a intrat în rândurile U.T.C. (1952), fiind ales chiar membru în biroul organizației pe școală. În anul 1954 s-a înscris la Institutul de Științe Economice din București, acolo de unde, după numai un an, a fost trimis să-și continue studiile la Facultatea de Istorie de pe lângă Universitatea Lomonosov din Moscova. Și aici s-a remarcat pe linie politică, fiind ales membru al Comitetului U.T.C. din facultate (1958) și secretar al Comitetului U.T.C. al studenților români din Moscova. A devenit membru P.C.R. în 1959, chiar înainte de a se întoarce în țară, în 1960³, activând în continuare atât pe linie de tineret cât și de partid.

Imediat după întoarcere a fost repartizat ca asistent la catedra de socialism științific a Universității București, mai precis la Facultatea de Filozofie⁴, fiind ales și membru al Comitetului U.T.C. pe Universitate. Urmează o ascensiune rapidă care îl aduce în poziții înalte pe linie de partid și de stat. În 1961 a fost promovat secretar cu propaganda al Comitetului U.T.C. pe Centrul Universitar București, al cărui prim-secretar ajunge un an mai târziu. Aproape imediat este promovat la nivel național în structura tineretului comunist, ca membru supleant în biroul C.C. al U.T.C. și apoi pe linie de partid, ca membru supleant al biroului Comitetului P.C.R. pe Centrul Universitar București⁵. Anul 1965 a reprezentat pentru el un moment de cotitură în cariera politică: a fost numit prim-secretar al Comitetului

---

¹ Domnița ȘTEFĂNESCU, *Cinci ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor: decembrie 1989 – decembrie 1994*, Editura Mașina de scris, București, 1995, p. 78.

² http://www.crimecomunismului.ro/pdf/ro/publicatii/conversia_elitelor_comuniste.pdf, accesat 06.05.2010.

³ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar D 754, f. 1.

⁴ Gheorghe CRIȘAN, *Piramida puterii. Vol. II. Oameni politici și de stat, generali și ierarhi din România (22 decembrie 1989 – 10 martie 2004)*, Editura Pro Historia, București, 2004, p. 115.

⁵ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar D 754, f. 1.

U.T.C. pe Centrul Universitar București⁶, a devenit prim-secretar al Comitetului U.T.C. pe București⁷, membru supleant al biroului comitetului orășenesc de partid București (din 1966 a îndeplinit și funcția de șef al Secției de propagandă a Comitetului orășenesc de partid)⁸, pentru ca la 26 martie 1966 să fie promovat membru plin al Biroului C.C. al U.T.C. (până la 5 noiembrie 1975)⁹. Tot în 1966 a fost promovat și profesional, lucrând ca asistent cu delegație de lector la Catedra de socialism științific a Universității¹⁰. De altfel, atunci când pierde funcțiile pe linie de partid, se retrage la catedra universitară (lector), acolo unde îl întâlnim spre sfârșitul anilor '80 în postura de conducător al ședințelor de Statut al P.C.R. din Facultatea de Istorie - Filozofie¹¹.

Cumpăna anilor '60 – '70 îl aduce în cercul restrâns al nomenclurii de vârf a Partidului Comunist. Apreciat în activitatea de partid, a fost promovat în februarie 1968 ca secretar cu probleme de propagandă al Comitetului municipal de partid București¹². Pe când nici nu avea 34 de ani împliniți, la 12 august 1969, a fost ales membru supleant al Comitetului Central al P.C.R., funcție pe care o va deține până la 28 noiembrie 1974¹³. Între timp, la 16 martie 1971 ajunsese în vârful piramidei comuniste de tineret, fiind prim-secretar al C.C. al U.T.C. și ministru pentru problemele tineretului (până la 17 octombrie 1972)¹⁴. A fost precedat în această funcție de Ion Iliescu. În anul 1974 s-a retras din viața politică, aparent din cauza faptului că nu împărtășea modul în care Nicolae Ceaușescu conducea țara¹⁵.

În timpul Revoluției din decembrie 1989 apare din nou în prim-planul evenimentelor politice, jucând un rol chiar mai central decât în anii '70. În 22 decembrie 1989 devine membru al Consiliului de conducere al F.S.N.¹⁶, pentru ca la 27 decembrie să fie ales secretar al Biroului Executiv al acestui organism politic provizoriu¹⁷. La 13 februarie 1990, atunci când se formează C.P.U.N., este ales secretar al Biroului Executiv din partea FSN (13

---

⁶ Emil CONSTANTINESCU, *Adevărul despre România (1989 - 2004)*, Editura Universalia, București, 2004, p. 576.

⁷ Gheorghe CRIȘAN, *op. cit.*, p. 115.

⁸ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar D 754, f. 1.

⁹ Gheorghe CRIȘAN, *op. cit.*, p. 115.

¹⁰ A.N.I.C., fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar D 754, f. 1.

¹¹ <http://www.dilemaveche.ro/sectiune/articol/trei-genera%C5%A3ii-de-crez-comunist>, accesat 06.05.2010.

¹² ANIC, fond C.C. al P.C.R. – Secția Cadre, Dosar D 754, f. 1.

¹³ Gheorghe CRIȘAN, *op. cit.*, p. 115.

¹⁴ *Ibidem*. Vezi și Vasile NICOLCIOIU, (coord.), *La jeune generation de Roumanie*, Editions Meridiane, Bucarest, 1972.

¹⁵ Paraschiv MARCU, *Protagoniști ai vieții publice. Decembrie 1989 – decembrie 1994*, volumul 2, G – O, Rompres, București, 1995, pp. 238-239.

¹⁶ Domnița ȘTEFĂNESCU, *Cinci ani din istoria României. O cronologie a evenimentelor: decembrie 1989 – decembrie 1994*, Editura Mașina de scris, București, 1995, p. 26.

¹⁷ *Ibidem*, p. 39.

februarie – 9 iunie 1990)¹⁸. La alegerile din mai 1990 este ales deputat F.S.N. de Vaslui, reales în 1992 și 1996. În prima legislatură a fost președinte al Camerei Deputaților (18 iunie 1990 – 27 septembrie 1992)¹⁹, iar în cea de-a doua legislatură vicepreședinte (28 octombrie 1992 – 3 noiembrie 1996)²⁰. Vreme de 8 ani, începând cu anul 1992, a fost liderul grupului parlamentar F.D.S.N./P.D.S.R. La 30 iulie 2001 a fost numit de către președintele Iliescu ambasador în Republica Portugalia, iar la 8 martie 2002 a decedat pe când se afla la post la Lisabona²¹.

Dan Drăghia

---

¹⁸ Iulia HUIU, Dan PAVEL, „Nu putem reuși decât împreună”. *O istorie analitică a Convenției Democratice: 1989 – 2000*, Editura Polirom, Iași, 2003, pp. 40, 510.

¹⁹ http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura_gprs.ch?leg=1990, accesat 07.05.2010.

²⁰ http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura_gprs.mp?idm=87&cam=2&leg=1992, accesat 07.05.2010.

²¹ <http://www.ziaruldeiasi.ro/national-extern/dan-martian-ambasadorul-romaniei-in-portugalia-a-decedat~ni2fg0>, accesat 07.05.2009.